

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУН, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИН
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

1925
апрель
6
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 68 (2493)
ӨРТӨЗ 20 КОП.

Чоннун чаагай амыдыралынын дугайында партия болгаш чазактын сагыш салышкынына харыж кылдыр (1 арын).
Часкы белеткелди бүгү тала-биле эки доозуп, тарылгага чедишкенин ужуражылы (1 арын).
П. Киселёв.—Партия организациларынын иштиги ажил-агынын эмгелени экижидер (2 арын).
В. Путинцев.—Орустун улуг революционер-демокрады (2 арын).
Областың чурт болгаш оттулар чүүү үлөтүрүүнү ажилдакчыларынын чөвүлөт хуралы (3 арын).
Д. Аракчаа.—Ушкү үлдүгүнүн түнели (3 арын).

И. Цевменко.—Область часкы тарылганын бүдүүзүндө (3 арын).
ССРЭ-де экономик чедишкенин чаа херечилели (4 арын).
Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин бюрозунун сессиясы (4 арын).
Белоянисти болгаш оон эштерин өдүргенин делегейниң улустары киленип турар (4 арын).

Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин бюрозунун сессиясы (4 арын).
Белоянисти болгаш оон эштерин өдүргенин делегейниң улустары киленип турар (4 арын).

Тайбынны камгалаары болгаш быжыглаары дээш

Тайбынны улуг херээн камгалаары болгаш быжыглаары, улустарны айыыл чок чоруун хандыраары — чер бөмбүрээниң чаагай сеткилди чүс-чүс миллион кижилериниң хурээдени сырый катыштырып, эвилелдериниң чаагай сорулгазы болуп.

Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин март 29-тан апрель 1-ге чедир Ослога хуралдап эрткен Бюрозунун шийтпирлери болза, тайбынны херээн камгалаарына, дайынның империалисттик кысыкчыларынын агресси планнарын боттанмас болдураарына тайбынга ынакшылдыг улустарны шийтпирлинин чаа илерээниң болуп турар. Америк-англи агресси чок делегейин чаа дайынның белеткелди күштелдирип турар үедө Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозунун сессиясы чыылган. Англи-америк империалисттер боо-чепсекти калчаалы-биле эңдере бүдүрүп үндүрүп, Германияны аңгы-аңгы турар чоруун хевээр артырбышаан, ону улам ханылаптып, оон катжарын бүгү-ле аргалар-биле шаптыктап турар. Немес болгаш япон улустарның хөй нурузунун күзөп сорун тоовайн-даа Барын Германияны болгаш Японияны боо-чепсеглээри чоруп турар. Колония болгаш хамаарылгалыг чурттарын хосталга-же болгаш хамаарышпас чорукче чүткүдүн кадыг-дошкун хемчеглер-биле басып турар.

Мындаг үедө чаа дайынның кыжанынга улуг улам-на идеялиг, организастиг болгаш быжыг турустуг демисежири тайбынны ынакшылдыг улустардан негетинип турар. Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозунун үндүргөн шийтпирлериниң ужур-дузаны болза, хамаарыш мурнууда бүгү делегейге тайбынны камгалаары болгаш быжыглаары дээш демиселдин делегей программанын тайбын тала-лакчыларын берип турары болуп.

Беш улуг күрүлелериниң аразына чугаалажышкыннары чорудуп тургаш, дайын сөөлүндеги айтырларын тайбын арга-биле шийтпирлээринге ажыктыг кылдыр бүгү-ниңти улам-на шынгызы-биле санал үндүрүп турарын Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозунун инициативасында демделген турар. Беш улуг күрүлелериниң аразына Тайбынны Пактызын чарар дугайында Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынын адаанга 603 миллион 570 муң кижи аттарын салган чорук ол дугайын тодаргай херечилеп турар. Ол болза, атомнуг чепсекти хоругдаар дугайында Стокгольм Кыйгырынын адаанга чыгынган хол үжүктөрүнүн 122 миллион хөй болуп турар.

Ынчалза-даа чедип алдынган чедишкенин тайбын дээш демиселчилерин хурээдениге бот-оожургаар чорукту үндүрбес ужурулуг. Тайбын Пактызын чарары дээш, массалыг узуткашкынын чепсектерин хоругдаар кампанияны улам күштелдиреринче Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозу кыйгырган. Бүгү улустарны болгаш тайбынга ынакшылдыг күштерин улам-на калбаа-биле катыштырар төлөдө, Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин сессиязын июнде чымдырларын Бюро шийтпирлээни. Ол сессияга тайбын камгалаарынын улуг конгрессин бо чалын чымдырлар дугайында саналды Бюро кирип турар.

Корейда болгаш Кыдатта бактериологтук чепсекти америк агрессиорларын ажыглап турарынын дугайында айтыргыч көрүп чугаалажырыче Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозу ки-чээниң күштелдирген. Американы Кытышкан Штаттарын чорудуп турары кем-буруулуг бактериологтук дайынның дугайында тайбын камгалаарынын болгаш америк агрессиюга удр кыдат улустун комитетинин даргазы Го Мо-жо сессияга илеткел кылган. Бүгү делегей дугуржулгазы-биле хоругдаа бактериологтук чепсекти Корейаның болгаш Сонгү-Чөн Кыдаттын тайбынга ынакшылдыг улустарына удр ажыглаан талазы-биле америк империалисттерин илередип турар хөй санныг фактылар ол илеткелде болгаш тайбын камгалаарынын корей комитетинин даргазы Ли Ги Енин чугаазында көргүсүткен.

Гитлержи өдүрүкчүлериң безин ажыглап дидимээни чепсекти АКШ-тың империалисттеринин ажыглаан хоралыг чоруу болза, бүгү ак-сеткилди кижилерниң киленишкенин хайныктырып үндүргөн. Бүгү чурттарын улустары америк империалисттерин ол чоруун бужар багы-биле каргап, бакте-

риологтук дайынның эгелекчилерин шынгызы-биле ялаларын негеп турар. Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозу «Бактериологтук дайыга удр» деп тускай кыйгырыгын үндүргөн. Ол кыйгырды чугаалап турары болза: «Ол документилерни таныжып көргөн чорук бистин сеткил-сагыжыкты кайгадып, хан-тамырчылыкты соолаңнатты. Бактериологтук дайын — чүгдө бужар кем-буруулуг үлгүденишкенин эвес, ол дээрге — бүгү кижиги төрелтегенге өлүмнү айыыл. Бактериологтук дайынны соксадырын болгаш бактериологтук чепсекти хоругдаар дугайында негелдени кыларыңче бистер бүгү чаагай сеткилди эр болгаш херээн кижилерни кыйгырып тур бис».

Хораның газтарын болгаш бактериологтук чепсекти ажыглаарын хоругдаар дугайында 1925 чылда делегейин дугуржулгазына бүгү күрүлелер шуптузу ат салып, ону бадылаарын болгаш сагырын чедип алар сорулга-биле боттарынын чазактарын албадарыңче делегейин бүгү улустарын Бюро кыйгырган. Ол дугуржулганы бадылаарында АКШ-тың чазы аңчаарда-ла ойталааны билдингир. Эң-не хоралыг баык чепсекти ажыглаан талазы-биле буруулуг кижилерни шериг херектээрини кылдыр көргөш, суд харысалгазыңче кирген турарын Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозу бүгү тайбынга ынакшылдыг улустардан негээни.

Тайбынны Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюрозунун чүс-чүс миллион кижилерни күзөп сорун илередип турар шийтпирлерин бүгү чурттарга калбаа-биле деткири болгаш улустарнын тайбын камгалаарынын күчүлүг шимчээшкенин улам калбартып, быжыглаарынын херээнге ужур-дузалыг болурун чигинген чок.

Америк солуннарын бөлүк редакторларын айтырларынга эш Сталинны харызын бүгү чурттарда тайбын талаакчылары, бүгү депшилгелин кижиги төрелтеген улуг ханышкыны-биле уткан.

«Делегейниң үшкү дайыны ийи эвеш үшкү чылдар мурнундагызына бодаларга ам үедө улам чоокшылп келген бе?» — деп америк солуннарын бөлүк редакторлары айтырган. «Чок, чоокшылп келбээ» — деп эш Сталин харыялаан. «Улуг күрүлелерин баштыкчыларын ужуражышкыны ажыктыг болуп болур бе?» — деп айтырды, «Ажыктыг болуп болур ийик» деп эш Сталин харыялаан. «Амгы үени Германияны катыштырарыңа таарымчалыг деп санап турар Силер бе?» — деп айтырды харыялааш, эш Сталинны меделээни: «Ие, санап турар мен». Америк солуннарын бөлүк редакторларынын айтырганы: «Капитализмниң болгаш коммунизмниң кожа-холбаа турары кандыг үндөзүңге болуп болуру?» Эш Сталинны бижип турары: «Капитализмниң болгаш коммунизмниң кожа-холбаа турары ийи таланыг кады ажылдажылга күзөлдүг болурун, боттарыңа алган хүлээлгелерин күөсөдиринге белениден, дең эргенин болгаш өске күрүлелериниң иштиги херектеринге киришпес принципти сагырыңдан чугаа чок болуп болур».

И. В. Сталинны харызы болза, совет чазактын тайбынны ынакшылдыг шынчы политиказынын, бүгү күрүлелер-биле харылаарыны быжыглаарыңче, улустар аразына тайбынны кады ажылдажылга угланган политикаын чаа херечиз болуп турар. Улустарын хөлдөдүп турар айтырларга шуут харызы ол документиң миллион-миллион кижилер алырлар. Эш Сталинны харыялары болза, тайбынны херээн камгалал болуп деп калбак улус массаларың бүзүрелин быжыглап, дайынның империалисттик кысыкчыларынын чимээнишкенин удр улам-на шынгызы демиселче тайбынны миллион-миллион талаакчыларын сорук кирип турар.

«Бир эвеш улустар тайбын камгалаарынын херээн боттарынын холуңга алыр болгаш ону туюлуга чедир камгалаар болза, тайбын камгалаарынын болгаш быжыглаарың турар» деп эш Сталин айтып турар.

Тайбын дээш демиселдин авангардында бистин күчүлүг социалисттик Төрээн чуртувус чоруп турар. Большевик партиянын, совет улустун баштыкчызы эш Сталинны башталгазы-биле совет кижилер бүгү делегейге тайбынның чөлдөңгичи — бистин ала-чуртувусун күчүзүн быжыглаар дээш ажылап, үр тайбын болгаш улустар аразына найырал дээш идеялиг демисежип турар. («Правданың» мурнуку чүүлүндөн).

Чоннун чаагай амыдыралынын дугайында партиянын болгаш чазактын сагыш салышкынына харыж кылдыр

Куйбышев ГЭС-тиң тудугуларында

КУЙБЫШЕВ. Аш-чем барааннарынның үрүмкөтөп садар күрүне өртөктерин чигедир дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин болгаш ВКП(б) ТК-ның доктаалына Куйбышевтиң суг күжү-биле ажылдаар электростанциязынын тудугулары улуг өөрүшкү-биле ужурашканнар.

№1001 деп күчүлүг чер снарядынын кырыга суг механизаторларынын митинги болган.

—Өртөктерин чаа чигелдези болза, Совет Эвилелинин ажылгай талазы-биле чедип алган канчаар-даа аажок улуг чедишкенин тунели болган. Волгада тудугну эң дүргени-биле доозар дээш Куйбышев ГЭС-тиң тудугулары бис улам-на күженишкенин ажылдаар бис. Коммунизмниң улуг тудуглары бистин чуртувустун күчү-шылдамын улам ыңай быжыгарын хандырып, аш-чемниң, улустур барааннарын эгээртимес курларың чонга тургузуп бээринге дузалар деп чер снарядынын начальнигиниң ораакчызы эш Макаров чугаалаан.

Багермейстер эш Богатовтун чугаалааны болза:

—Чоннун чаагай амыдыралынын дугайында сагыш салышкыны

дээш большевик партияга болгаш Төрээн Сталинга четирдивис. Ол сагыш салышкынына бис стахановчу күш-ажыл-биле харыялап, бүдүрүлгө оналгаларын ажыр күөсөдирин чедип алыр бис!

Багермейстер Лебедев, механик Капралов болгаш чер снарядынын команданын өске-даа кижигүнери чүвө чугаалааннар. Чер снарядынын төлөвилдиг күчүзүн ажыр дээш социалисттик чарышты калбартып чорудар; снарядтын бүдүрүкчүлүүн шакта норма ёзуугар 1000 кубометр довурак үндүрер турганын 1300 кубометр чедир улгатырар деп команда чангыс эпсеткилдиг шийтпирлеп алган.

Өртөк чигелдезинин дугайында доктаал суг күжү-биле ажылдаар электростанциянын турар огарында болгаш алды шлюзтун чыырткынында ажылдап турар механизаторларын ажылынын бүдүрүкчүлүүн канчаар-даа аажок улгатырар. Чер ажылдарынын март планын хуусаа бетинде күөсөтөш, тудугулар болза, апрель оналгазын ажыр күөсөдирин дээш социалисттик чарышты калбартып чоруда бергенер.

(СЭТА).

Совет күрүнениң тайбын политиказынын херечилели

СВЕРДЛОВСК. Аш-чем барааннарынның үрүмкөтөп садар күрүне өртөктерин база катап чигеткенин дугайында дыңнадыга Уралдын машина тудугулары улуг көдүрүшкүн-биле ужурашканнар.

—Ажыкчы чоннарын дугайында сагыш салышкыны дээш партияга болгаш чазакка четирдивис. Кылашпап чорур экскаваторун бистин бо хун бүдүрүп үндүргенис — Төрээн чуртувуска бистин белээвис турда, Совет чазак бүгү-ле ажыл чорудулгазын ажыкчы чоннарын чаагай амыдыралын улам экижидерге улгандырып, бүгү делегейге тайбынны быжыглаар дээш демисежип турар.

(СЭТА).

водунун кудукчу цехинге болган митингине кан эзилдикчи Понов чүвө чугаалаан. Оон чугаалааны болза:

—Өртөктерин чаа чигелдези болза, бистин күрүнениң тайбын политиказынын тодаргай херечилели болуп. Европаның болгаш Американың империалисттер чаа дайыга белеткенип, улустун хөрөгидериниң дузазы-биле чепсекти эңдере бүдүрер чорукту күштелдирип турда, Совет чазак бүгү-ле ажыл чорудулгазын ажыкчы чоннарын чаагай амыдыралын улам экижидерге улгандырып, бүгү делегейге тайбынны быжыглаар дээш демисежип турар.

(СЭТА).

Колхозтарын рыноктарында

КИЕВ. Аш-чем барааннарынның күрүнениң үрүмкөтөп садар өртөктерин база катап чигеткени Киевтиң рыноктарыга өртөктерин чигеткен. Март 31-нин денели-биле алдыга, эйт болгаш чагын өртээ

элээн каш рубль кудулаан. Март 31-ге бодаларга үнүс үзүн, сүттү болгаш өске-даа продуктулары дыка чик өртөккө садып турар.

(СЭТА).

Часка белеткелди бүгү тала-биле эки доозуп, тарылгага чедишкенин ужуражылы!

Бай-Тайга МТС-тин чөвүлелинде

ТЭЭЛИ (Телефон-биле). Марттың 31-де Бай-Тайга МТС-тиң чөвүлели болган. Орта районда колхозтарын даргалары, бригадирлери болгаш районун партия, совет болгаш кедээ ажил-агы органынын өдүрүп ажылдакчылары киришкен.

МТС-тиң чөвүлелине район колхозтарынын часкы тарылгага белеткенин дугайында айтыргыны чугаалашкан. Бо чылдын часкы тарылгазына Бай-Тайга районун колхозтарынын болгаш МТС-тиң белеткел чүгээр — деп чүвени чөвүлөт меделгээни. Районун колхозтарында четчир санныг үрезинер бар. МТС колхоз санына бир трактор бригаданы быжыглаан, тракторларын кывар, чаар материалдары бүрүн бар.

Часкы тарылгага белеткел талазы-биле Шуйда «Мурнакчы» колхоз районун өске колхозтарындан дээр чоруп турар. Часкы тарылганын чепсек-херекселдерин ол колхоз шынарлыг кылдыр дооскан.

Ындыг болза-даа, Сталин аттыг болгаш «Победа» колхозтарда часкы тарылганын чепсезин септелгезин шынары кончук куду болган болгаш чепсек-херекселдин саны эвээш болган. Ол ышкаш МТС-тин ажылында база элээн четпестер бар болган.

Часкы тарылгага белеткел ажилдарында бар четпестерин чоокку хуусаада чайткаш, тарылганын эрте эгелээни болгаш 12 ажил-хүнүнде доозарын чөвүлөтөп шийтпирээни.

«Кызыл партизан» колхозта

БАЙ-ХААК (Телефон-биле). Танды районда «Кызыл партизан» көдээ ажил-агы артели часкы тарылгага хайнышкынын белеткенин турар. Ында хову бригадаларынын составын таарыштырып тургускан, МТС-тиң колхозка келир трактор бригаданы-биле кады ажылдаар заправщик, прицевщик кижилерни белеткээни.

Часкы тарылганын чепсек-херекселдерин септээр ажил чедишкенин чоруп, ында дарганнар Залуцки, Коротков олар эки ажылап турарлар.

Часкы тарылга кампаниязынын үезинде колхозтун бүдүрүлгө плагын

Белеткел эки чоруп турар

Бо чылдын часкы тарылгазына белеткел ажилдары Чөн-Хемчик районда Калинин аттыг колхозта эки чоруп турар. 15 андазыннарны, 22 илбирлерин болгаш өске-даа херекселдерин септелгезин шагда-ла дооскан.

Часкы тарылгага херекселер четчир санныг үрезини белеткээш, шынарлыг кылдыр арыглап алган. Ол ышкаш тарылга шөлүн чемишчидип, аңаа өдөк, хүл төгөр ажилдары чорудуп турар.

Часкы тарылгага белеткелди бирги бригада (бригадир эш Мөңгө) өске бригадалардан эки чорудуп турар.

Организастиг белеткел

Өвүр районда «Торгалыг» көдээ ажил-агы артели бо чылдын часкы тарылгазына хереклетерин 28 тонна үрезиниң бүрүнү-биле белеткээш, эки шынарлыг кылдыр арыглап алган. Колхозтун кол тарылга шөлү болур Чоза ховузунда 16 тонна үрезиниң аппарып чедирип каан.

Часкы тарылганын чепсек-херекселди ол колхоз бүрүн септеп доозуп алган, ол ышкаш тарылга үезинде

Тарылганы кыска хуусаада доозар дээш

Тес-Хем районун Берт-Даг сумузунда Ленин аттыг колхоз эрткен чылга бодаларга, бо чылдын часкы тарылгага элээн организастиг белеткенип турар. Бедик дүжүт алырныга чугула чүүл болур тарылга шөлүн чемишчидип төгөр ажилче кичээниң салып, 36 тонна өдөктү, 6 тонна худуд төккен. Колхозтун дарганнары 25 андазынын, 30 илбирин, 9 тергени септеп дооскан. Бар үрезиниң 2 удаа арыглап дооскан. Ажыл аттарын болгаш чепсек-херекселдерин хову бригаданын быжыглап берген.

Тарылгага белен

Чөн-Хемчик районун Ийме сумузунда Ленин аттыг колхоз бо чылдын тарылгазына эки белеткенип турар. 29 андазыннарны, 7 илбирлери, 10 тергелери септеп дооскан. 215 ажил аттарын дыштадырып эгелээш.

Колхоз 80 тонна ажыг үрезиниң арыглап белеткээш. Сутгарылга бугаларын довурактаар чорук оон дожу дүрген эрип, суг саат чок бадырынга ажыктыг болурун барымдалаш, 7 километр ажыг черни довурактаан болгаш 9 кубометр ажыг дашты буга дөзүндө белеткеп алган.

Нүш-ажыл-биле бадыткаал

БАЙ-ХААК (Телефон-биле). Аш-чем барааннарынның үрүмкөтөп садар күрүне өртөктерин база катап чигедир дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинин болгаш ВКП(б) ТК-ның доктаалына холбашкан митингилер Танды районун бүдүрүлгө, албан организация черлеринге апрельдин бирин хунунде болгулаан. Совет кижилерин чаагай амыдыралы дээш үргүлчү сагыш салып, оларын амыдыралынын материалдыг денелин үргүлчү бедидер дээш бүгү хемчеглерин ап турар дугайында большевик партияга, совет чазакка болгаш эш Сталинга өөрүп четиргенин илеретпийшаан, чазактын сагыш салышкынына харыж кылдыр кызымак күш-ажыл-биле Төрээн чуртун күчү-шылдамын улам быжыглаарын хүлээнип ап турганнар.

Районун машина трактор станциязыга болган митингине бригадир эш Пустозёровтун чугаалааны болза, бистин чаагай амыдыралыс дугайында сталинчы сагыш салышкын бистерни маадырлыг күш-

ажылче сорук кирип турар-дыр. Мен бодумнун трактор бригадам-биле часкы тарылганы эң-не кыска хуусаада агротехника талазы-биле бедик денелге эртиргеш, бүгү техниканы болгаш чепсек-херекселди камналгалыг ажыглаарымын хүлээнип тур мен — дээш.

Большевик партиянын, совет чазактын болгаш эш Сталинның сагыш салышкынына харыж кылдыр мен ажылдын хүн нормазын моон сонгаар үргүлчү 150 хуу ажыр күөсөдиримни хүлээнип албышаан, өске эштер мээң үлегеримни эдерерин кыйгырдым — деп районун үлөтүр комбиндаанын дарганы эш Стелерничков митингине чугаалаан.

Ол ышкаш районун ыяш ажыл-агый черинге болган митингине старляжи эш Старков, харылааа контрозынга болган митингине эштер — Ширин, Шейман, райпога болган митингине эш Шамолин олар болгаш өске-даа хөй кижилер санал бергеш, ындагы ыяш хүлээлелери алганнар.

Кызылдың авторотазында

Апрельдин 1-де Кызылдың авторотазынын коллективинин митинги болган. Өртөктерин чаа чигелдезин дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинин болгаш ВКП(б) ТК-ның доктаалына талазы-биле партия эге организациязынын секретари эш Корольков илеткел кылган.

Митингине дыка хөй кижилер санал берип чүвө чугаалаан. Калбак хереклетиди барааннарынның үрүмкөтөп садар күрүне өртөктерин үргүлчү чигедип тургаш, ажыкчы, ал-

бан-хаакчыттарын ажыл төлөвиринин хемчээлиң улгатырып, ажылчы чоннарын материалдыг чаагай амыдыралы дээш үргүлчү сагыш салып турар дугайында совет чазакка, эш Сталинга өөрүп четиргенин илеретпийшаан, моон сонгаар ам-даа эки ажылдап тургаш, күш-ажылдык бүдүрүкчүлүүн улгатырарын, продукциянын бөт өртөн чигедип, оон шынарын экижидер болгаш бүдүрүлгө планын ажыр күөсөдирин санал бергенер хүлээнип алган.

Өөрүп четиргенин илерээшкени

Апрельдин 1-де областың саң килдизини, областың социал-хандырылга килдизинин болгаш күрстактын область эргелелин коллективтеринин митингилери болган.

Аңаа партия организациынын секретари эш Сагалов илеткел кылган, аш-чем барааннарынның өртөктерин база катап чигедир дугайында чазактын доктаалынын ужур-дузаны, совет кижилерин чаагай амыдыралы дээш сагыш салып турар дугайында большевик партияга, совет чазакка, эш Сталинга өөрүп четиргенин илередип чугаалаан.

Илеткел сөөлүндө күрүне олчажынын килдизинин начальниги эш Лысков, ревизор эш Килин болгаш кадрлар талазы-биле улуг инспектор эш Сиринос олар санал берип чүвө чугаалааннар. Олар Совет Эвилелинин ажылчы чоннарынның чаагай амыдыралы дээш үргүлчү сагыш салып турар дугайында совет чазакка, большевик партияга улуг өөрүшкүзүн илеретпийшаан, күш-ажылдын сагылга-чурумун үргүлчү быжыглап тургаш, хүлээнип ажылдарын кончук эки күөсөдирин хүлээнип албышаан, коллективтиң өске кижигүнерин кыйгырган.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия организацияларының иштики ажил-агыйының эмгелелин экижидер

Партия эге организациязы болза, бистин партиязынын кол үндезини болур. Эге организациянын ажилына хүн-бүрү боттуг кирип тургаш коммунистер улуг кижизидилгени эртер болгаш большевикчи аажы-чанга өөренип шыгычы, бүдүмчүлүг болурунун шыгарын бодунга сиңиктирип алыр.

Партия эге организациялары болза, хөй хевирин ажилдарын чорутушаан, чугула документилерин: ажил пландарын, партбюронун асаданиянын, партия хуралынын протоколдарын, кежигун дадыларынын хавырдызынын дугайында даанылары болгаш эске-даа документилерин кылып турар. Бо бүгү болза, партия организациязынын иштики ажил-агыйы болур.

Партия организациязынын иштики ажил-агыйы эки тургузар чорук партия организациязынын ажил-чорудулгазына улуг уjur-дузалыг. Бистин партиязынын тургузукчулары В. И. Ленин биле И. В. Сталин партиянын организстыг айтырыгына улуг хайгааралды тургузупшаан, партия организациязы бодунун иштики ажилын корум-чурумун тургузарын кезезде негеп келген.

Партиянын иштики ажил-агыйынын кандыг байдалдыг турары партия организациязынын нити ажилынын тенелин, оон секретаринин онаашкан ажилды канчаар күүседип турарын көргүзүп турар.

Хөй чылдардагы практиканын көргүзүп турарын өзугаар алырга, партия организациязынын иштики ажил-агыйы кайда-ла эки тургустунган болур, анда партия организациязынын секретари онаашкан ажилын эки күүседип турар. Оон чижээ, Кызыл хооранын партия организациязынын амыдыралында безин бар. Чижек кылдыр хооранынын харылзаа конторазында эш Меркулин секретарылаан партия эге организациянын ап көрөзүлгөн. Ол партия организациязынын иштики ажил-агыйы эки тургустунган. Анда ажил пландын, партия хуралдарынын протоколдарын, коммунистерден кежигун дадыларынын хавырганынын даанызын дээш эске-даа партия эге организациязынын ажилына хамаарышкан документилерин көктөр турар тус-тус папкалар бар. Бүгү-ле документилерин арыг болгаш шынарлыг кылдыр бижип турар. Ол шыкша эге организацияда коммунистерин партияны даалгаларын канчаар күүседип турарынын болгаш эге организацияга багытлаан участка оон кылып турар тускай журнал-терадты кылып алган.

Коммунистерин партия даалгаларын күүседип турарын контролдап турар чорук коммунистерин партияны чурумун, база ажилга ээ харысалгалыг чорунун бедилеринге болгаш партия эге организациязынын нити ажилын экижидеринге улуг уjur-дузалыг. Ол партия эге организациязы партия хуралдарын, коллективке лек-

ция, илеткелдерни үргүлчү кылып турар болгаш харылзаа конторазынын ажилдакчыларынын аразына социалистиг чарышты калбарткан.

Аш-чем комбинатында эш Кириловтун секретарылаан турары партия эге организациязынын иштики ажил-агыйы база-ла багай эвес тургустунган. Анда эге организациянын ажилынын документилерин өй-шаанда, эки шынарлыг кылырына оңа кирчээгини үндүрүп турар. Келир айнын ай планын, ол ай үнеринин мурнуна кылып, партия эге организациязынын хуралына бадылады ап турар. Партия хуралынын президиумунге сонгутканнар хуралдык протоколун 3 хонуктун бетинде кылып берип турарын чурумчуткан.

Партия хуралдарынын протоколдарын өй-шаанда кылып турар чорук үндүргөн шитпирни эге организациянын секретарында дарый хынап, боттадыларына улуг ролду ойноп турар.

Ол болза, партия организациязы бүрүзүнчү организастыг бүгү ажилынын үндезини болур.

1951 чылдын дургузунда бүдүрүлгенин мурнакчы ажилчыларын партияга хүлээп ап турганында аш-чем комбинатында партия организациязы сан талазы-биле өскөн болгаш организасты талазы-биле быжыккан, база коллективти ажилына бодуну садыларын дыйзыткан. Бүдүрүлгө планын күүседип дээш демиселди партия эге организациязы баштап турарында 1952 чылдын февралында кылып үндүрүп бүгү продукциянын глянне коллектив 100,2 хуу күүсеткен.

МГБ эргелелинде партия организациязы (секретари эш Свиридов), МВД эргелелинде партия организациязы (секретари эш Злыдарев), Күбанында партия организациязы (секретари эш Мурзинов) болгаш партиянын эске-даа организациялары партиянын иштики ажил-агыйынын корум-чурумун эмгелелин, эки тургузуп турар.

Ындыг болза-даа, партиянын иштики ажил-агыйы эмге-сексе чок, үй-балай байдалда тургузуп турар партиянын чамдык эге организациялары хоорайда база бар, чижээлээрге, тууйбу заводунда партия организациязында (секретари эш Гушалов) партиянын бүгү документилерин чыгыс черге «чынып» каан болуп турар. Оон иштинде ажил пландын, хуралдар протоколдарын болгаш эске-даа, партия документилеринден анында партиянын иштики ажил-агыйына кандыг-даа хамаарылга чок хөй-хөй саазынар база бар. Партия хуралдарынын протоколдарын лурал болуп эрткеннин соонда дыка үр эртенде кылып турар ийикле, хөй кезинде шуут кылбай турар. Чижээлээрге, эге организациянын отчёт сонгулдалыг хуралы 1951 чылдын октябрыда болуп эрткен, ыналза-даа оон протоколун амдыгаа чедир кылбаан. Байдал ындыг турда,

П. КИСЕЛЕВ, ВКП(б) хооркомунун секретари.

Политшоланың ажилы

Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чыл ою» колхозунда партиянын политшолозы ажилдап турар. Политшолода партия, советтин 15 активтери өөренип турар. Өөренилге чылы эгелээден бээр политшолода 19 каттап чыгып кичээлдэн. Политшоланын дынакчылары 7-ги теманы өөренип дооскан. Өөренип эрткен материалдарын шингээп алып талазы-биле дынакчылар Дүей-оол, Чаштан, Козаң-оол олар эң эки түнелди көргүзүп турарлар.

Политшоланың пропагандизи эш Балдаң өөредир темаларын эки белеткел-биле башкылап, дынакчылар-биле катаптаашкынын беседалажышкын кичээлдерин эки белеткелдиг бедик идея денелге эрттирип турар.

Ыналза-даа политшоланын ажилында улуг четпестер бар, чүд дээрге, политшоланын дынакчыларында хөй удаа кичээлдер үзөр кижилер бар. Ылангыя Бурбуй-оол чангыс-даа кичээлге олурупшаан,

Агитаторлар семинары

Часкы тарылгага белеткел ажилдарынын үезинде болгаш часкы тарылганын үезинде көлээ ажил-агыйынын ажил-ишчилеринин ортузунга партиянын агитаст-массалыг ажилын доктаамал чорудар соруга-биле ВКП(б) Сүт-Хөл райкому

МТС-те болгаш колхозтарда партия эге организацияларынын агитаторларынын 30 хонук хуусаалыг семинарларын тус-тус черлеринге эрттирген.

Семинарга агитаторлар амгы уеганы организастыг, бедик денелге

Чоокта чаа, Улуг-Хем районун Торгалыг суурунга «Свобода труда» болгаш Киров аттыг колхозтарда партия эге организацияларынын агитколлективтеринин агита-

торларынын семинары болуп эрткен.

Семинарга амгы үенин политиктиг амыдыралынын дугайында лекцияларын болгаш часкы тарыл-

Бир хонуктуң семинарын эрттирген

ВКП(б) Танды райкому, районда партия эге организацияларынын секретарыларынын бир хонук хуусаалыг семинарын чоокта чаа эрттирген. Семинарнын киржикчилеринге Бүгү делегейин байдалынын дугайында лекцияны, партия хуралдарынын белеткелди болгаш оларын

эрттиреринин дугайында агитация ажилын калбартырынга агитаторларын сорулгаларынын дугайында лекцияларын агитаторлар дынап эрткен.

Оон сөөлүндө чамдык партия эге организацияларынын секретарылары боттарынын партияны ажилынын дуржулгаларын чугаалаан-

отчёт-сонгулдалыг хуралдан хүлээп алган шитпирни күүседип дугайында кандыг-даа чугаа туруп шыдавас. Чүгө дээрге, коммунистерин эртектер саналдары болгаш шүгүмчүлдери протоколга бижитинмез, оларнын дыка хөй ам эргижирез, күш чок болулаан.

Коммунистерин дадыыр хавыртканынын даанызы база-ла аай баш чок байдалда, коммунистерин фамилиязын жүкчү чыскаалын барымдалавайын бижип турар, партия документизин дугайынын ук дааныга айытпайн баары ховар эвес. Ол даанызы хирлиг болгаш көктетинмез болуп турар.

Кирпич заводунда партиянын эге организациязынын иштики ажил-агыйынын четпес болуп турары, анда партия ажилынын чавыс денелде турарын болгаш оон секретари эш Гушаловтун бодуну хүлээлгелиг ажилына харысалга чогуи көргүзүп турары ол.

Ыяш заводунда партия организациязынын (секретари эш Кобяков) иштики ажил-агыйы база-ла багай байдалда турар. Ылангыя партия хуралдарынын протоколдарын харысалга чок кылып турар. Оларнын дыка хөйүн үзүндү саазына калдарартыр бижип каан болулаар. Ол дугайында секретарь эш Кобяковка каш-даа удаа сагындырып турган, ыналза-даа эш Кобяков ону херекке албаанында байдал ол хевээр үргүлчүлөп турар.

Областың ном үндүрер черинде партия организациязынын (секретари эш Тава-Самбу) партиянын бижи, документилерин стол хааржаанын иштинге, партия документилеринге кандыг-даа хамаарылга чок саазынар-биле кады үр үедө шыжап турган болгаш кежигун дадылары хавыргаш, партбилетке хал бээр тамнаны кармактап чорааш чидирип каан.

Чамдык партия организацияларынын секретарылары ажилынын пландын, хуралдарын протоколдарын, база кежигун дадылары хавырганын отчёттарын ВКП(б) хооркомунга өй-шаанда кирибейн турар чүдүлдер бар. ВКП(б) хооркомунун инструктору эш Жуковская хөй удаа негеп турда-ла облыкүүсүмүсүмүсү партия эге организациязы (секретари эш Михайлов) 1951 чылдын августа эрттирген хуралынын протоколун амдыгаа чедир бербезин, област эргелелинде партия эге организациязы (секретари эш Дейкин, бо чылдын ийи айларын дургузунда ВКП(б) хооркомунга хуралдын чангыс-даа протоколун кириб-сонга. Ындыг чоруктар-биле моон сонгаар эптежир аргажок.

Партия организациязынын иштики ажил-агыйы болза, партия организациязынын арны-дур. Ону башкарып чорударына улуг кичээлгейни салары негетинип турар.

П. КИСЕЛЕВ, ВКП(б) хооркомунун секретари.

Оолакый 18 кичээлдерин, Чамзырын 11 кичээлдерин ускенер, олар чижектиг эске-даа дынакчылар бар. Колхозта партия эге организациязы кичээл үзүп турарларын дугайында айтырыгы партия хуралына тургузуп чугаалашкан, партияны хемчегин хүлээткен.

Ам политшоланын дынакчылары өөредилге программанын бедик түнелге өөренип доозар дээш кызыкма өөренип турарлар. Д. СЮРИОН-ООЛ.

М. БАВУУ.

эрттиреринин дугайында агитация ажилын калбартырынга агитаторларын сорулгаларынын дугайында лекцияларын агитаторлар дынап эрткен.

М. САНДАК.

Ол ышкаш часкы тарылга үезинде партиянын политиктиг ажилдарын чорударынын планын канчаар чогадыр болгаш ол ажилды чорударынын практиказы-биле танышкан.

С. ТУШКОВ.

Орустун улуг революционер-демокрады

(А. И. Герценнин төрүтүнгөн хүнүндөн бээр 140 чыл болганынга)

Улуг болакчы, чогаалчы болгаш революсчу Александр Иванович Герцен болза, Россиянын хосталгалыг шимчээшкенин шылгарангай ажилдакчыларынын болгаш бистин улузвустун демократчы мурнакчы культуразынын эң эки төлээлекчилеринин аразында хүндүлүг черде туруп турар.

Герценни Россиянын революсчу социал-демократиязынын бурунгуларынын база бирээзи деп В. И. Ленин адаан, 1912 чылда бижээ «Герценниң тураскаалы» деп чүүлүнге «Орус революциязынын белеткелге улуг ролду ойнаан чогаалчы» кылдыр Герценни бедик үнелеп көргөн. Герцен болза, хаан чазактын крепостниктиг аар-берге чылдарында, чоңунуң хосталгалыг болгаш аскекени дээш эрес-дидим демисежип чораан болгаш революсчуг шычы теорияны чүткүлдүү-биле дилеп турган.

Герцен болза, «Царизмни чон тилезин дээш демисежип чораан... ол революциянын түгүн көдүргөн», — деп В. И. Ленин айтып турган.

А. И. Герцен 1812 чылда төрүтүнгөн. Келир үеге чогаалчынын чаш чораан үезинин баштайгы угаан-сагыжын Наполеончун халдаашкынынга удур орус улустун маадрылыг демиселинин чайнааны чырыткан. Аныяк Герцен болза, Россияга Ада-чурттуң дайынын чылдагаанында болгунан хөй-ниити шимчээшкенин күчүлүг көдүрлүүшкүнүнүң херечизи турган.

Оон революсчу мировоззрениянын хевирлениринге 1825 чылда Петербурга болган декабристерини тура-халышкыны аажок улуг садыларлыг болган. Герцен болза, бодун декабристерин идеязынын болгаш херезини салгакчызы кылдыр көрүп билген. «Декабристерин тура-халышкыны ону отурган болгаш «арыглаан» деп В. И. Ленин бижээ.

Москва университетинге мурнакчы, революсчу сагыш-сеткилди аныктарын бөлүмү ону долгандыр тургустунган. «Бистер конституцияны болгаш республиканы, политиктиг номнарны номчурун болгаш күштү чангыс черге чымырын суртаалын таралдып турган бис; ындыг болза-даа янзы-буру күчүргөп бастыр чорукту, чазактың бүтүлгө эзээрке күчүлелин көөр хөңнү чок болур чорукту чүдүл-даа эртык суртаалдап турган бис» деп Герцен сактып чугаалап турган.

Декабристерин тура-халышкынындай корткан I Николайдын чазак, орус нитилелге кандыг-даа янзынын хосталгалга ынакшылды сагыш-сеткилди илэрээшкын бүрүзүн кам-хайра чокка башып турган. Герцен болгаш оон эш өөрлери университетти доосканынын соонда үр болбаанда туттуруп бакынатырганнар болгаш ынарчаарды Россиянын ангы-ангы губернияларыныче шөлүтүргөн.

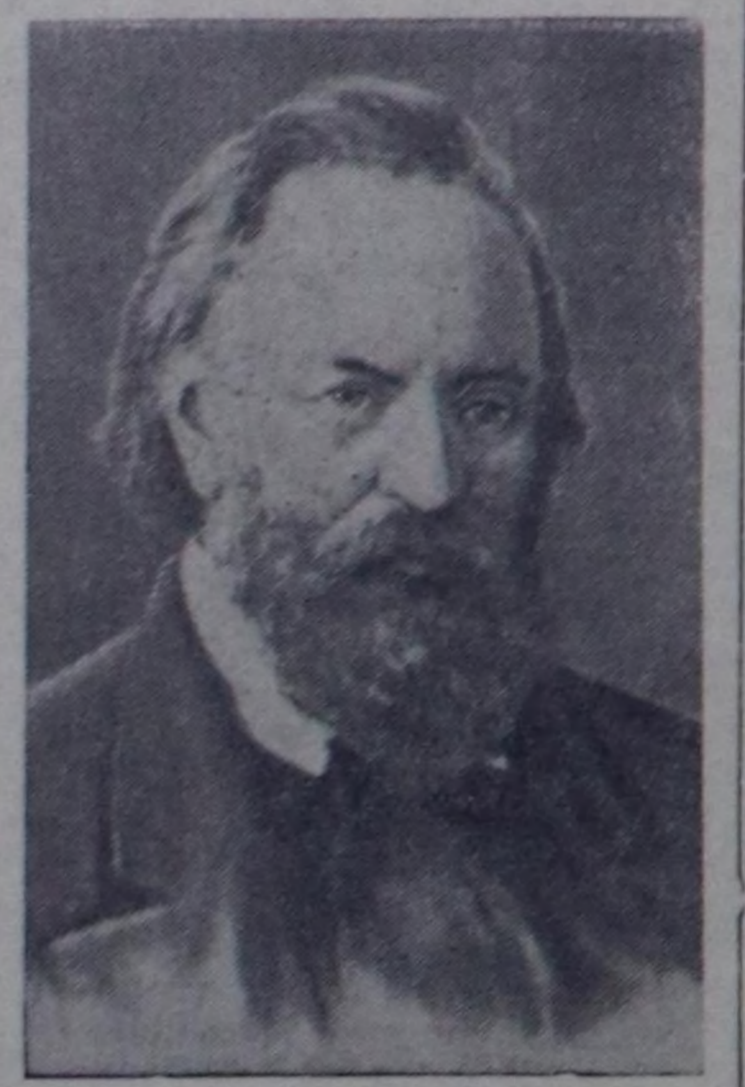
Герцен шөлүлгеге тургаш, бодунуң чоңун улам-на эки билип, оларга ынакшып турган. Хаанын эрге-чагырганын талазында испен-сүрер чорук, улус-массаны ядалга болгаш эрге-шөлүз чок чорукка кирип хаан чазактың крепостниктиг тургузуун оң көөр хөңнү чок чоруну улам чидилгендирген.

Эрткен чүс чылдын дөртен чылдарынын идея талазы-биле демиселинге Герцен болза, улуг революсчуг демократ Белинскийниң өзүлүг соратини кылдыр бодун көргүзгөн. Мурнакчы орус литературанын шылгарангай чогаалдарын болгаш нитилелдин угаан-боданын ханызы-биле өөренип көрүпүшаан, бодунуң бүгү ажил-чорудулгазын Ломоносовтун, Радишевтин, Пушкинниң болгаш декабристерин демиселдерин даяндырып алгаш, Герцен хаанын Россиянын эконо болгаш политика талазы-биле жождуп калган чоруну мактап алдаржыдып турган славянофильдерин реакциялыг үзелдерин соксаат чокка сойгалап илередип турган болгаш Барынын чүктүн капиталистеринин мурнунга сөгүрүп чашаалаан буржуаз космополиттерин чадыныкчы мөөрөңдиг идеологиязы-биле база демисежип турган.

В. И. Ленинниң тодаргайлааны-биле алырга, Герцен болза, XIX вектин 40 чылдарда крепостниктиг Россияга «бодунуң үезини кайгамчыктыг улуг бодалчыларынын денелинге чедир көдүрлүп шыдаан» деп турар. Герцен буржуаз философ идеалистерин реакциялыг идеянын шыгыгызы-биле шүгүмчүлөп турган. Герценниң философ чогаалдары болза, эрткен чүс чылда орустун материалистиг философиянын дээр чогаалдарына кирип турар. «Герцен диалектиктиг материализмге чышыр чедип келеш, төөгү материализминин мурнунга турупкан» — деп В. И. Ленин бижээ.

Орус улустун хосталгалыг демиселинге Герценниң идеялыг киржилгези оон литература чогаалынын кайгамчыктыг уран чечен күжүнүң үнер күчүлүг дөзү болган. Дөртөн чылдарда Герцен «Кым буруулугу?» деп романын болгаш «Ооржу сааскан», база «Доктор

Крупов» деп кайгамчыктыг чогаалдарын бижээ. Оон ол чогаалдары дараазындагы үениң чогаалчы-демократ салгакчыларынын чогаалдыкчы ажилдарына улуг садыларын көргүскөн. Орус помещиктерин араатанзыг амыдыралын, крепостниктерин болгаш дүжүмөттерин чүдөк-бужар омур-дүрүзүн болгаш орустун крепостниктиг байдалы херек кырында кандыгыл дээрзин

Герцен шын көргүскөн. Оон-биле кады, Герценниң чогаалдары болза, улустун чогаалдык күжүнүң болгаш сагыш-сеткилин байлаанга, оон келир улуг чаагай үезинге кызыгаар чок бүзүрээшкын-биле долган турган.

Хаанын чазакка истедип сүрдүрүп, революсчуг пропаганда чорудар аргазы чок апаргаш төрөзүн чоңунуң хосталгалыг дээш демиселин даштыкы чурттага үргүлчүлээр дээш Герцен төрөзүн чуртундан үнүп чоруур уjurга таварышкан. 1848 чылда Европага болган революциянын мурнуу чарында Герцен Россиядан үнүп чорупкан болгаш оон соонда удатпаанда, Францияга пролетариаттын тура-халышкынын ханга дүлгөн буржуаз реакцияны араатанзыг черлик аажылаашкынын кара-биле көргөн.

Герцен 1852 чылда Лондонче көже берген, анаа баргаш, Орустун хостуг типографиязын тургузар деп бодап чораан шагдагы күзелин удатпаанда боттадырган. Орустун хостуг парлагалзын даштыкы чуртка организастаанын Герценниң революсчуг, аажок улуг ажылы кылдыр В. И. Ленин көргөн. «Полярная звезда» деп оон альманахы болгаш «Колокол» деп алдарыг солуну элээн хөй чылдарын дургузунда мурнакчы Россиянын дигир үнү болуп турган.

Герценниң үндүргөн ном, дептерлерин Россияга күзелин-биле номчулуп турган. Чурттуң иштинде он-он кижилер оон чакыт бижикчилери апаргылаанар. «Колоколдуң» сойгалап илередишкенин чүдүлдеринден болгаш материалдарында орус помещик-крепостниктер, дүжүмөттер коргар турганнар. Хаанын крепостниктиг тургузуун болгаш оон талаакчы чалчаларын чазак шүгүмчүлөвишаан, эрге-чагырганын сойгалап илэреткен болгаш улустун бүгү Россиянын мурнунга хөй-хөй кем-буруулуг херектерин үлгүлгөктерин тодаргай адын адап, Герцен өзүлүг революсчуг агитацияны калбартып чоруткан.

Бодунуң амыдыралын революсчуг демиселге чайгылыш чок берген материалчы-философ, салымны чогаалчы-демократ Герцен болза, декабристерин тура-халышкынын анда болгаш 30 чылдарда студентилерин бөлүмнериинден эгелеш, Париж коммуназынын бүдүүзүңгө чедир каш он чылдарын дургузунда Россияга болгаш Барынын Европага нитилелдиң хөгжүлдезин болгаш революсчуг шимчээшкенин төөгүзүн өзүлүг уран-чечен кылдыр көргүскөн.

Дворянын революсчугу—Герценниң революсчуг демократизмге кирген оруу берге болгаш нарын орук болур. «Герцен 1847 чылда Россиядан үнүп чоруурда, революсчуг улус чонун көрбөзүн болгаш, анаа бүзүрөп шыдавас-даа турган» деп В. И. Ленин демделгезин. Революсчуг различилерин чазак салгакчыларынын чөптүг демелээшкенинге таваржып турган оон либералдыг чайгылышкынын шак оон-биле тайыдырлаттынар-дыр. «Ындыг болза-даа, демократизм-биле либерализминин аразында Герценниң бүгү чайгылышкынында демократизмин канчалза-даа черде тилеп турган дээрзин чугаалаарын чөптүг чорук незеп турар» деп В. И. Ленин бижээ.

Герцен 60 чылдарда орустун революсчуг демократиязынын талазынче шуут кирип келген. Герцен Россияга тараачыларын «хосталгалынын» үптөкчи характерин сойгалап илередип, революсчуг удурашышкынче улус массаны күштүү-биле кыгырган. Герцен хаанын-крепостниктиг

тургузугга шитпирли-биле удурланмышшаан, ону кам-хайра чок шүгүмчүлөп турган, оон-биле кады, капиталистиг нитилелдиң чөрүлдээлерин гениалды-биле баш бурунгар көргөн.

Американың Катышкан Штаттарынын политиктиг амыдыралында демги-ле «диктаторжу болгаш лицейи эрге-чагырганын» чаа хевирин Герцен ылап билген. Герцен бодунуң чогаалдарына, баштайында Американың күрүнө тургузуунда салдыган турган принциптерин коргунуч буураашкынын болгаш иришкенин байдалын бийиш турар. Буржуазтыг Америкада полицейи чурумун болгаш чоңунуң шуут эрге чок чорунуң дугайын Герцен мында деп бижээ: «Соңгу Американың штаттарында чагаларын болгаш журналдарын эезинге чедирбей, дооран ап турар, хамаатылары хоорайларын шөлдеринде кымчалап хал турар, хостуг негрлерни аукциондан садып турар» дээн.

Оон, ол үезинде буржуаз күрүнелеринин чайгыкчы бөлүүнүң белеткел турары эжелекчи болгаш халдакчы чаа дайынарнын дугайын Герцен киленеп, хоралап, чугаалап турган: «Ам база-ла хан хем дег агар, база дааш болгаш динмит болур... Ядылар—улам ядараар, байлар—улам байыр... шушту чүве кандыг кончуг кажар тургустунганы ол дээр силер».

Орус улустун тайбың тургузукчу күш-ажылга чүткүлдүүн чогаалчы демделген турган. «Орустун чоңу дайылдажырын бодавайн турар, чүгө тайбыны болгаш күш-ажылды күзеп турарына бүзүрээр бис» — деп, ол бадтыктап турган. Орустун улуг демократынын үр үеде быжыг тайбың дээш, хан төгүүшкүнүң дайынарнын кыжанышкынынга удур демисели болза, ам бүгү делегейин улустары чангыс фронт болуп алгаш, америк империалистерин Корреда халдаашкынынга болгаш Уолл-стриттиң чайгыкчы идегеттерин уjur-дүржөк дайын планынча удураанын турда, бистин бо үенисте хевээр күштүг болуп турар. Киж төрөлгөтенин салым-чаяны «ажылдакчыларын» тодаргайлаарга, пролетарийлерин ангызын холунда туруп турар деп чүвеге бүзүрээш, Герцен киж нитилелин төөгүлүг хөгжүлдезин перспекиязын мурнунда бодунуң көрүп турганын эскертип, эде көрүп турган. «Пролетариаттын дошкун, чайгылыш чок тилетирбес ангы демиселинге» чогаалчынын шилчип киргенин херечизи кылдыр В. И. Ленинниң бедик үнелеп көргөн «хоочун эжимге чагаларында» Герцен, Маркстың удуртуп турганы интернационалче бодунуң көрүшкүнүң угландырган. Эртемчи социализмче угландышынга оон идеялыг хөгжүлдезин чогаалчынын өлүмү (1870 ч) ускен.

Чүткүлдүг орус патриот чораан Герцен бодунуң бүгү амыдыралында болгаш демиселинде төрөзүн чуртунга болгаш бодунуң чоңунга ханызы-биле болгаш кажан-даа төтүмөс ынакшылдыг чораан. Ол чаагай миннишкенин ону Москва университетинге өөренип турганынын чылдарында-даа, шөлүлгеге-даа, даштыкы чурттага чурттап турган үезинде-даа, философчу шинчилел дилээшкенингеринге-даа, литературжу чогаалдык ажилдарында-даа революсчуг-чогаалчынын бүгү ажил-чорудулгазы сорук кирип турган.

Орустун мурнакчы сагыш-сеткилин болгаш литературанын төөгүзүңгө Герценниң уjur-дузазы онза улуг. Герценниң дугайында «Орус литература ажилдакчыларын иштинден эң-не алдарыг болгаш өзүлүг дээр кижилерин бирээзи» кылдыр Н. Г. Чернышевскийни бижээни кончуг шы. Герценниң революсчуг ажилын чазак салгакчыларын шак ынарчаар үнелеп көргөн болза, орустун хосталгалыг шимчээшкенин үе салгаар улуг үргүлчүлээшкенин тодаргай илэрээшкенин болур.

Улуг демократтың биске артырып бергени кайгамчыктыг чүдүлдерин совет социалистиг культура бодунуң эртин шыгжамырында камны-биле кадалап турар. «Герценни тураскаап тургаш, пролетариат оон үлегери-биле революсчуг теориянын улуг уjur-дузазынга өөренип турар: —революцияга кызыгаар чок бердин чорук болгаш чоңа революсчуг кыйгыргыны кылыр—үезин чашкаш, ону ажаап алырынын ол аргазы бүдүн он-он чылдар эрткенде-даа болуп турда, безин ол халас куур барбазын билип алырынга өөредип турар» — деп В. И. Ленин бижээ.

Улуг патриот болгаш революсчуг демисели, Россияга марксизмин алдарыг бурунгуларынын база бирээзи шылгарангай болакчы Герценниң дугайында тураскаалды совет улус бодунуң коммунизмге бар чыдыр тилелгелиг оруунга кезезде тураскаап чоруур.

В. ПУТИЦЕВ,

филолог эртемнеринин кандидаты

Областың чурт болгаш оттулар чүүл үлетпүрүнүн ажилдакчыларының чөвүлел хуралы

Областың чурт болгаш оттулар чүүд үлетпүрүнүн ажилдакчыларының ажил-агынын активиниң областың чөвүлел хуралы 1952 чылдың март 29—30 хүнеринде Кызыл хоорайга болуп эрткен. Ол хуралга чурт болгаш оттулар чүүл үлетпүрүнүн 1951 чылда ажилының түннелдери болгаш областың үлетпүрүн улам көгүздөр сорулгалар дугайында айтырыгы чугаалашкан.

Хуралга тургустунган айтырыг талазы-биле облуккомунун даргазының орадакчызы эш П. С. Гусев илеткел кылган. Илеткелчи бодунун илеткелчине областың чурт үлетпүрү партия болгаш чазактын хун-бүрү дузаламчызының ачызы-биле бодунун ажилының чамдык экижидилгелерин чедип алганын демдеглээн. Чурт үлетпүрүнүн бүдүрүп турар продукцияларының ниити хемчээли өскөн, 1950 чылда удуз 1951 чылда ниити продукцияны 11,4 хуу хөй-нү бүдүргөн. Ниити продукцияны бүдүрүп талазы-биле күрүнө планын чурт үлетпүрү 1951 чылда ниитизинде 100,2 хуу, бараан продукцияны бүдүрүрүнүн планы 102 хуу күүсетинген. Куш-ажылдың бүдүрүчүдүүнүн планы 121 хуу күүсетинген.

Чурт үлетпүрүнүн чамдык бүдүрүлгелери: аш-чөм комбинаты, дааранылга комбинаты, алгы заводу, Шагаан-Арыг болгаш Сарыг-Септин үлетпүр комбинаттары эрткен 1951 чылда ажилында чамдык экижидилгелерин кылганнар.

Москваның стахановчулары эштер Агафонов биле Жандарова оларын куш-ажылчы мурнакчы методтарын Кызылдың аш-чөм комбинатының кондитер цехинин ажилчылары чедишкенини-биле ажиллап турар апарганнар.

Чурт үлетпүрүнүн ажилында чамдык дээр көргүзүлгелерден айгада, дыка хөй чөптөстөр барын илеткелчи демдеглээн. Партия болгаш чазак кайгамчыктыг уруг дузаламчыны көргүзүп турда-ла чурт үлетпүрү ам-даа ыракта чөптөс ажиллап турар. Областың улус ажил-агынын хун-бүрүдө-ле өзүп турар негделдерин хандылар сорулгаларын күүседип шыдавайн турар, чурт үлетпүрү болза, бажың керекселдери, терге-шанак аймак, хун-бүрүнүн хергелел бараанарын эвээш бүдүрүп, а бүдүргөн продукцияларын шынары куду болуп турар. 1951 чылда чамдык бүдүрүлгелер, чижээлээрге, тууйбу заводу, Туранның, Чадаананың, Токунуң болгаш ылангыя Кызыл-Мажалыктын үлетпүр комбинаттары планын күүсетпээнер.

1952 чылдың баштайгы айларында чурт үлетпүрү бодунун ажилында чөптөстөрүн ам-даа чайладып

шыдаваан. Күрүнө планын январьда 86,7 хуу, февральда 96,6 хуу күүсеткен.

Сан-хөө чурумун шыгыгы сагываанындан, бүдүрүлгелерге планнашкынны багай тургусканындан элээн хөй көргүзүлгелер чедип алдырмаан, чижээлээрге, бүдүрүлгелер продукцияны бот-өртөөнү кудуладарының планын күүсетпээн. Оон түннелинде чыылдарының планын чүглө 47 хуу күүсетинген. Дыка хөй бүдүрүлгелер, ылангыя алгы заводу (директору эш Цибульников), Шагаан-Арыгтын үлетпүр комбинаты (директору эш Бочегуров) болгаш өскөлөр-даа ажилдаар черин арыг-шевер тургузарында четке кичээнгейни салбайн турарлар.

Бистин бүдүрүлгелеривисте бүдүрүлгө талазы-биле эки көргүзүлгелерин чедип алган мурнакчы кижилер хөй. Биндырларга, нормазын үргүлчү ажы күүседип турар Туранның үлетпүр комбинатының бызанычы эш Сергеев, нормазын үргүлчү-ле 200 хуу ажы күүседип турар, Шагаан-Арыг үлетпүр комбинатында Чаш-оол, нормазын үргүлчү 120 ажыг хуу күүседип турар, Кызылдың алгы заводунда Лаа-Хуурак болгаш Кызылдың ыш заводуна бызанычы Койгунак, дааранылга комбинатында Родина болгаш өске-даа хөй-хөй стахановчулар хамааржып турар.

Биндыг болза-даа, мурнакчыларын дуржулгазын непередир ажил бистин бүдүрүлгелеривисте ыракта чөптөс тургустунган. Бүдүрүлгелерде профвилел организациялары социалисттик чарышты калбартырынга боттуг хемчеглерин ам-даа чөптөс чорудуп турар.

Илеткелчи оон ынай чурттуң оттулар чүүл үлетпүрүнүн ажилының дугайын бодунун илеткелчине анализтеп чугаалаан. Чурттуң оттулар чүүл үлетпүрүнүн ажилында чамдык эки түннелдер бар.

Ниити продукцияны бүдүрүп үдүреринин күрүнө планы 116,7 хуу күүсетинген. Хөмүр даш тывыжын 110 хуу, ыш белеткээрин 105 хуу күүсеткен болгаш ыш белеткелениң талазы-биле бот-өртөкти элээн кудулаткан.

Чурттуң оттулар чүүл үлетпүрүнүн ажилында дыка удуз чөптөстөр барын илеткелчи демдеглээн. Областың оттулар чүүл эргелелинин удуртукчулары эштер Борзенко биле Береуцин олар ажилдың шынары бедидеринче кичээнгей салбайн турарлар. Хоорайның бүдүрүлгелерине болгаш чурттакчы чоунуга оларын берип турар хөмүрү куду шынарлыг болуп турганы ховар эвес.

Хөмүр даш тывыжынын ажилын

механизаставайн турар, бар чөптөс-херекселдерин бөзүн хөмүр тыва-рынга бүрүн ажылавайн турар. Механизацияны чедир үнелөөзинден тонна хөмүрнүң өртөө бодунуң бот-өртөөндөн үш рубль ажып турар. Хөмүр даш уургайында, областың ыш ажил-агы чөринде социалисттик чарышты ам-даа ыракта чөптөс калбарткан.

Илеткелчи бодунун илеткелчине доозарда, чурт болгаш оттулар чүүл үлетпүрүнүн ажилын экижидер хемчеглерин айтып чугаалаан.

Эш Гусевтин илеткелчине талазы-биле санал-шүгүмчүлөдү хуралдың киржикчилери калбарткан.

Туранда үлетпүр комбинатының директору эш Хомутов бодунун саналына комбинат чамдык кол-кол көргүзүлгелерин талазы-биле онаалгаларын күүсетпейн барганын, комбинаттын удуртулгазынын четпези деп мининн хүлээнген. Областың чурт үлетпүрүнүн килдизинин четпес ажилын эш Хомутов шыгыны шүгүмчүлээн, ылангыя техниктиг удуртулгалы шуут эвилелдейин турганын шүгүмчүлээн.

Кызылдың сапог мастерскаянын директору эш Маадыр-оол коллектив социалисттик чарышты калбартып тургаш, 1952 чылдың бирги кварталынын планын март 5-те күүсеткенин, бүдүрүлгө ол-ла темпизинде ажилын шапкын үргүлчүлөп турарын чугаалаан. Оон ынай эш Маадыр-оол алгы заводу алгы-кештин болбаазырадып кылыр ажилды багай чорудуп турарын база шүгүмчүлээн.

Санал бергенеринин иштинде Шагаан-Арыг үлетпүр комбинатының директору эш Бочегуров бодунун четпес ажилын эдип алып дугайында боттуг саналды бээринин орунуңа, план күүсетинмейн турары, «планын шы эвес бергенден» деп чазамыктап чугаалап турганын хуралдын киржикчилери буруу шапканнар.

Хуралга шуту оң сес кизи санал берген.

Саналдарның сөөлүндө ВКП(б) обкомунун секретари эш Анкудинов, облуккомунун даргазы эш Чимбалар база боттарының саналдарын бергенер.

Областың чурт болгаш оттулар чүүл үлетпүрүнүн ажилдакчыларының чөвүлел хуралынын киржикчилери чурт үлетпүрүнүн ажилдакчыларының мурундан Бүгү-эвилелдин социалисттик чарыштыг киржиң, 1952 чылда күүседип сорулгалар дугайында чаа-чаа хүлээлгелерин ап, эш Сталинга чорудар чагааны хуралдын киржикчилери чангыс үн-биле бедик көдүрүлүшүнүгү хүлээп алганнар.

Колхоз тудуу

Ыш сөөртүлгезин дүргедедир

Чөөн-Хемчик районун чамдык колхозтары тудуг ыяжын кезип белеткээр талазы-биле багай ажилдаан. Районун колхозтарында тудуг ыяжын кезип белеткээринин планын Жданов аттыг колхоз 123 хуу, «Коммунизмче орук» колхоз 117, «Кызыл тараачын» колхоз 100 хуу күүсеткен.

Март 10-га чедир районун колхозтары ниитизи-биле тудуг ыяжы кезеринин планын 73,6 хуу, сөөртүлгезин чүглө 9,7 хуу күүсеткен. Моон ап көөргө, тудуг ыяжын хар кыры-биле сөөртүп алып дугайында кайында колхозтарда боттуг ажил чорутузмаан, олар чүглө черде турган ыш кезеринге өйлежип турганы тодаргай-дыр. Бир эвес сөөртүп албайн, черге чеже-даа ыш кезип каар болза, тудуг планы дөмей-ле күүсетинмес болгай. Баян-Талада эш Михайлов даргалаан «Октябрь 30 чыл ою» колхоз тудуг ыяжы кезеринин планын чүглө 6 хуу, а сөөртүлгезинин планын 3-ле хуу күүседип, кончуг багай ажиллап турар.

Январдан эгелээш ыш сөөртүлгезинин кончуг эки үезин багай ажылаанынын түннелинде колхозтарда тудуг ыяжы хандыртмайын турар. Оон бир чылдагааны болза, ыш сөөртүлгезинге аът күжүн четке ажылаваанындан болур.

Ам чаксы хову ажилына кире-ринге чедир каш хонуктар иштинде ыш сөөртүлгезинин ажилын дүргедедири чугула.

П. ПИРЛЕЙ

Планы күүседир дээш

Сүт-Хөл районда Сталин аттыг колхоз тудуг планын чедишкенин күүседир тудуг материалының белеткелинде хамааржыр деп чүвени билгеш, тудуг материалының белеткелинче кол күштү салып турар.

Бо чылын планда көрдүнгөн 4000 чүдүктү Оргу деп черинч кырында кезип белеткээш, оон 3600 ажыг чүдүктү Ишкин боруунда сөөртүп алган. Ам арткан 400 хире чүдүктү сөөртүп турар. Бо чылын тудуг планын чедишкенин күүседир дээш тудугжулар кончуг чүткүлдүг ажиллап турарлар. Тудугжуларынын ортузунга партия организациязынын талазындан агитас-массалыг ажилды үргүлчү чорудуп турар.

М. БАВУУ

Мурнакчы аңчылар

Мөнгүн-Тайга районун Хүрөң-Тайгада Холлаарак, Балы-Чоур, Мугурда Достан олар районун мурнакчы аңчылары болуп турар. Олар районун «Заротжысырь» конторазы-биле 1951—1952 чылдың кыжынында андыр керээлерин чарга оон ыракта ажы күүсеткенер.

А. ОРЛОВ

УШКУ УЛДУНУН ТҮННЕЛИ

Улуг-Хемнин Чаатыда улгадыр катышкан Киров аттыг көдээ ажил-агы артелинин чеди чыл школанында белеткел кылындан эгелээш, бешик класска чедир тыва, 2—3—4 орус класстар бар.

Чыл чартынын өөредилгө түннелинде школага 130 өөреникчи турган болза, аарыг чылдагаандан болгаш өске школага шилчээчинде 125 өөреникчинин түннели үшкү улдуңда үнгөн.

Ийги улдуңун түннели-биле дөмейлээрге, үшкү улдуңга школа элээн чедишкенин ужурашкан. Эртменерге ниитизи-биле 1105 демдек үнгөн. Оон иштинде 676-зы «4», «5» демдектер, 43 багай демдек болган. Багай демдектин хөй нуруузу орус дылга, төрөөн дылга, арифметикага, ылангыя бижимел ажилдарга хамааржып турар.

125 өөреникчинде 112-зи багай демдек чок, 13 өөреникчи багай демдектерлиг өөрөнгөн. Багай өөрөнгөннерин саны ийги улдуң биле дөмейлээрге, 10 кизи кызырылган. Үшкү улдуңда орус класстарының өөреникчилеринде (башкызы Т. Г. Ногавицина) чангыс-даа өөреникчи багай демдек чок өөрөнгөн демдеглээр ужурулуг.

Школаның бүгү өөреникчилеринден Эник, Сара, Маргыс олар отличниктер, 27 өөреникчи «4», «5» демдектиг өөренип, шылгаракчылар болган.

Эрткен улдуңнарда чүглө чангыс комсомолчу өөреникчилег турган болзувусса, ам бисте 13 комсомолчуларын бодунун хүрээленинде хаара туткан, комсомол эге организациязы бар. Оларда багай өөредилгелиг комсомолчулар чок. Школада 50 пионерлер бар, олардан 43 пионерлер багай демдек чок өөрөнгөн.

Школаның класс бүрүзүндө хана

солуннар бар, олар айда 2-лей эвээш эвес үнгүлээн. Ыры, танчы, куш-культураны бөлгүмнерин организациястап тургускан, олар колхозчуларга шия, концертти 3 улаа көргүскенер. Ылангыя март 8-ти таварыштыр белеткээш концертке 150 ажыг көрүкчүлөр кээп, урулгаларын көргүзүүн олар кончуг сонуургап мактааннар.

Урулгаларын эки өөреникчине чөп дузалажып, өг-бүлөгө кижизилдиге дугайында башкыларын сүмелерин ап, пиколачыларын бажыңга культурулуг өзүга кижизилдип турар Хунан-Кара, Чысырмаа, Нүрзат, Кертикпен дээн ышкаш мурнакчы ада-илерин демдеглээр чугула.

Биндыг болза-даа өөреникчилерин ада-илеринин ортузунга ажилды четпес чорудуп келгени-вис-биле кичээл үзүшкүннери улдуңда хөй-биле болдунуп, чамдык өөреникчилерин талазындан ниитизи-биле 101 чедир озаллашкыннар болдурганын демдеглөөс аргажок. Кичээлден озалдаар чорук, ылангыя дөрткү болгаш бешик класстарының өөреникчилеринге хөй турган.

Школаның башкылар чөвүлели үшкү улдуңда өөредилгө-кижизилдигелиг ажилдарын түннелин чугаалашпышаан, ону моон сонгаар, ылангыя шиптирлиг дөрткү улдуңда чаа-чаа чедишкенин болдурду бодунун мурунуга салган. Аңаа хамаарыштыр өөренип эрткен материалдарын амдыгааштан эгелеп системалы-биле каттаптарышаан, шилчиринин болгаш доозарын экзаменеринге бедик түннелдерлиг ужуражырыче башкылар коллективни бүгү күжүн салыр.

Д. АРАКЧАА

колхозта чеди чыл школынын башкызы.

Клуб ажилын бедик деңгелге тургузар

Чөөн-Хемчик районуң Шемиде клубтуң ажилы сөөлгү үеде чорувастаан, Клубка турган хөжүм чүүдлери, шылдараалар эмге-сексежок байдалдын ужурундан үрелген болгаш чикилей берген.

Клубтуң эргелечизи Аракчаа бодунун хүлээлгезине харыс салганын уттуп, клубтуң ажилын куду денгелге чедирген. Колхозчу аныктарын бодунче сырый эвилелде бот-тыныгы уран-чүлдүң бөлгүмнерин организациястап, аңаа сонуургалдыг аныктарын киреринин улуу, Аракчаа клубту үргүлчү шоочалыг тургузуп келген.

Тарылгага белен эвес

Чаа-Хөл районуң Чаа-Хөл сумузунда Молотов аттыг колхозта чаксы тарылгага белеткел чорувайн турар. Үезин уруп алырынын планы күүсетинмээн.

Чаксы тарылганың чөптөс-херекселдеринин септелгезин кончуг оожум

Оон чылдагааны-биле маңаа келген көжөр кишкю школаны кудум-чазына үндүрүп турар. Клубтуң ажилы мындыг куду денгелдиг болуп, кандыг-даа ажил чорувайн турда, ылга көдээ Совет болгаш партия эге организациязынын талазындан ажилды экижидерине улаандыган айтышылыны күл эргелечизи Аракчаага бербейн келген.

Ычангаш клубтуң ажилын экижидип оон культураның төвү болдурарыне хемчег алыры көдээ Советтен болгаш партия эге организациязындан негетинип турар.

К. ДАМДЫН

Область чаксы тарылганын бүдүүзүндө

Бистин областа 1952 чылдың чаксы тарылгазы болза, 1951 чылга бодаарга социалисттик секторун колдап турары-биле элээн эки байдалдарга эрттери чугаажок. Ам тараачын ажил-агыларын 85 хуудан хөй колхозтарда катышкан. Колхозтарын барык үштүң бир кезин улгаттыр катышкан болгаш трактор техниканың бедик бүдүрүкчүлүг болурунга улам таарымчалыг байдалды тургузуп турар. Партия болгаш чазактын хун-бүрү сагыш чо-ваашкынын ачызы-биле областың көдээ ажил-агыны бирги чергенин көдээ ажил-агы техниканы-биле каянгызындан-даа артык хандырттыган. Машина-трактор станцияларында тракторларын саны эрткен чылдан 22 хуу, комбайннарын—42 хуу өскөн болгаш трактор андазынарнын, селжаларнын, культива-торларнын, лушлинниктерин саны ол ышкаш өскөн.

Колхозтарда трактор ажилдарынын планы эрткен чылга бодаарын 43 хуу өзүп турар. Колхозтарын бо чылгы тарылганын шөлү 1951 чылдың январьдан 37,1 хуу көвүлөп турар болгаш чаггы, күсүк чер андартылгазы-биле колхозтарда ам белеткелтиг чер тарылга планынын 87 хуузу болуп турар. Оон аңында мал чөмнери, ногаа-бахчи, техниктиг культуруларын болгаш картофельдин тарылга шөлүн дыка калбартып деп планда айтып турар. Ам дыка хөй колхозтар четчир санныг, эки шынарлыг үрезинер-биле хандырттып турар.

Тарылга шөлүнүн өзүлдээ-биле чергелештир бүгү көдээ ажил-агы культуруларын дүжүдүн бедидери колхозтарын мурунда кол сорулга болуп турар. Бо чылын областа ортумаа-биле гектар бүрүзүндөн 14 центнерден куду эвес, а сугаттыг черлерден 18 центнерден куду эвес дүжүттү алыр.

Тарылгаже белеткелди баштайгы хыналдазын көргүскени болза, партия, совет болгаш көдээ ажил агы органдары, колхозчулар, МТС-

терин ажилдакчылары колхозтарын, МТС-терин чаксы тарылгаже белеткелдирер, көдээ ажил-агынын моон сонгааргы хөгжүлдээниче областың ажилчы чоннарын мобилизастаар талазы-биле улуг ажилды чорудуп турар.

Оон-биле чергелештир колхозтарын болгаш МТС-терин чаксы тарылгаже белеткелдинде улуг чөптөстөр бар болуп турар. Кол чөптөс чөвө болза, ажил-агы бурзуңун иштиги курлавырларын ажылаарыне угланган организация ажилды партия болгаш чазактын көдээ ажил-агынын мурунуга тургускан ниити сорулгаларындан хождуп турары болур. Чижээлээрге, март 20-де областың МТС-теринде тракторларын 20 хуузу, кожар машиналарын 30 хуузу септетинмээн, колхозтар-биле керээлер чардынмаан. Элээн хөй МТС-терде трактор бригадалары тургустунмаан, кывар болгаш чаар материалдар сөөртүзмээн.

Чамдык колхозтар көдээ ажил агы культуруларының үрезинерин-биле амга чедир хандырттырмаан, а Барыын-Хемчик, Таңды, Чаа-Хөл болгаш чамдык өске-даа районнарнын колхозтарында бар үрезинер чажар шынарында чедир арылга-тырмаан, тарылга шөлүңгө өдөк, хүл төгери болгаш өске-даа кышкы агротехниктиг хемчеглерин кончуг багай чорудуп турар. Областың чаксы тарылганын бүдүүзүндө туруп турар болза-даа, колхозтарда ам арылга-тырмаан үрезин 21 хуу, үнүчүлели хынаыттырмаан үрезин 17 хуу, болуп турар.

Колхозтарда сортулуг эвес болгаш тарылгага ажыктыг эвес тарааларын күрүнө курлавырларында сортулуг үрезинерге солурун, база ол ышкаш колхозтар аразына солчур чорук кончуг оожум чоруп турар. Көдээ ажил-агынын район килдизтерин болгаш МТС-терин агрономнары болза, үрезини сайзырадыр, агротехниктиг хемчеглерин чорудар талазы-биле колхозтарга

чогуру дузаламчы көргүспейн турар.

Мал чөмнери, техниктиг, ногаа-бахчи культуруларын болгаш картофельди мурункузу ышкаш бо чылын база үнелевейн турар. Чүл диде, бо культуруларын четпейн турар үрезинерин тыптынып алырыне колхозтар ам-даа сагыш салбайн турарында хөй чылда үнер сиенеринин, дазыл-чөмшүтиг мал чөмнеринин, техниктиг болгаш ногаа-бахчи культуруларының үрезинерин колхозтарда барык чок, картофель үрезини чүглө 57 хуу болуп турар.

Чамдык МТС-терде трактор бурзуңгө ийи ээлчег-биле ажилдаарына трактористер четпейн турар. Авто-септелге мастерскаялары септетинмээн болгаш деритинмээн, трактор бригадалары эргинер уласту колхозтарын четчелеп тургустуула. Бо талазы-биле Кызыл-Мажалык, Бин-Хем, Бай-Хаак, Тес-Хем МТС-тер оңаа хождуп, механизатор кадрларын белеткээр болгаш билин бедидер талазы-биле, база тракторларын эдилелинин чурумун болгаш оларын техниктиг ажаалгазын экижидер талазы-биле чогуур кичээнгейни салбайн турар.

Бо МТС-терин септеп алган тракторларында чөптөстөр хөй. МТС директорлары бүдүрүлгө онаалгаларын чогадып кылбаан болгаш трактор бригадаларына акт өзүгаар бижылгап бербээш, чаксы тарылганы чорудар айтырыг дугайында колхозтар даргалары-биле МТС чөвүлели чорутпаан.

Сүт-Хөл, Чаа-Хөл, Таңды районнарын колхозтарында бүдүрүлгө планынын тургузар болгаш хову бригадаларына онаалгалар бээр талазы-биле ажил ам-даа доозулбаан. Чамдык МТС-тер колхозчуларын киржилгези чокка чүглө колхозтар даргалары-биле керээлер чарып, көдээ ажил-агы артелинин Уставын хажыдып турар чүүл бар.

Колхозтарда көдээ ажил-агынын бүгү ажилдарын, оон иштинде чаксы тарылганы чорударына бо

чылын машина-трактор станциялары шиптирлиг күш болур ужурулуг. Чымчак андарылгага шилчидерге 1951 чылдан 40 муң гектар хөй черни механизаторлар бо чылын трактор ажилдары-биле күүседир. МТС-тер ниитизи-биле колхозтарда бүгү шөл ажилынын механизациянын денгелин 95 хуу чедирер ужурулуг. Эрткен чыл-биле денгээрге, техниктиг культуруларын ажилдап кылтыр, сизен кезилдизи болгаш мал чөмнери силостаар талазы-биле механизациянын денгели дыка улгадыр.

Бо планын чедишкенин күүседир дээш МТС-тер болза, машина-трактор паркының бүдүрүкчүлүгү дыка бедидер, ажилдарын шынарын экижидер, чер болгаш мал ажилында бүгү ажилдарынын талазы-биле колхозтар-биле чарган керээлер өзүгаар алган хүлээлгелерин чугаажок күүседирин хандылар ужурулуг. Машиналарын септелгезин дүргөн доозар, оларын техниктиг ажаалгазын экижидер, тракторларын ийи ээлчегде ажилдаарын хандылар болгаш бүгү трактористерин ажилдап кылырының ээлчег нормаларын күүседирин чедип алып ужурулуг. Механизаторлар болза, эрткенге болгаш мурнакчы дуржулганын чедишкенин ажылап шыаашаан, машина техниканың ажилдаарын экижидер ужурулуг. Эрткен чылын бодунун ажилына шак методун ажаалгааш, үш кожудалыг сеялка-биле хүнде 153 гектар чедир чаштырып турган Балгазында мал ажилынын машина станциязынын тракториз эш Федор Исаковтуң үлгерин ажылаары чугула.

Машина-трактор станциязынын кол күжү, оон шиптирлиг бүдүрүлгө эвезоу трактор бригадалык болур. МТС-терин удуртукчулары болза, трактор бригадаларын бижылгап, оларын сырый организациястыг, доктаамал составтыг, үзүктел чок ажилдаарыне, механизаторларын билгир мергежилдиг өзүлдээни дугайында, оларын бүдүрүлгө болгаш амыдырал хергелелин хандылар дугайында чогуур кичээнгейни салыр ужурулуг.

Трактор бригадаларын улгаттыр-

ганы-биле болгаш көдээ ажил-агы бүдүрүлгезин механизастаарының сорулгазы-биле чергелештир бо үеде бригадиринин ролу онза өскөн. Трактор бүрүзүнүн ийи ээлчегде ажилдаарын, ээлчег нормаларын күүседирин болгаш ажы күүседирин чедип алырын хандылары, мурнакчы агротехниканың негелделерин шыныгы сагыры, техниканы камнын эдилээр, трактор ажилдарын бот-өртөөнү кудуладары бригадиринин кол ажилы болур.

МТС-тер удуртукчуларының болгаш көдээ ажил-агы органдарын хүлээлгези—бригадирлерин мергежилин, эртмен-билин бедидеринге, мурнакчы дуржулганын шилчээлди алырында дузалаары болур. Бригадиринин ажилында участок механиги болгаш агроному шуут дузалажыр.

Трактор бригадалык бүрүзү эки деритинген, доктаамал хову тургалыг турар дугайында МТС-терин болгаш колхозтарын удуртукчулары сагыш салыр ужурулуг. Куш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү бедидеринге, культурулуг даштанылгага, бүдүрүлгө ажилындан чартык

ССРЭ-де экономнуг чедиш-киннерниң чаа херчилели

ССРЭ-де өртектерниң чаа чигелдезин даштыкыда канчаар демдегеп турары

ПОЛЬША

ВАРШАВА. «Аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң база катат чингедир дугайында» ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) Төп Комитетиниң доктаалын Польшаның бүгү төп солуннары бир дугаар арында парлаан.

«Жице Варшавы», «Воля люду», «Жонех волюности» болгаш өске-даа солуннарын эгезинде демдегеп турары болза, чаа — сан талазы-биле беш дугаар, аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң база катат ССРЭ-де чингеткен чорук болза, үлөтүр болгаш көдээ ажил-агый бүдүрүлгезиниң талазы-биле чедиш-киннерниң, совет улустун тайбың тургузукчу күш-ажылының түңнели болган.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА. «Аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң база катат чингедир дугайында» ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) Төп Комитетиниң доктаалын чехословак солуннар көскү черде парлаан.

«Руде право» солун: «Совет Эвилелинде база катат өртектер чингелдези — аш-чем барааннарыга өртээ ортумаа-биле 15—20 хуу чедир чингээ» деп улуг эгенин адаанга доктаалды парлаан.

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ. «Аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң база катат чингедир дугайында» ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) Төп Комитетиниң доктаалын бүгү чехословак солуннар көскү черде парлаан.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. «Аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң база катат чингедир дугайында» ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) Төп Комитетиниң доктаалын ийн хүн дургузунда тускай дамчыдылга кирип дамчыткан.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ. «Аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң чингедир дугайында» ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) Төп Комитетиниң доктаалын бүгү бухарест солуннар бир дугаар арында улуг эгедер адаанда парлаан. «Скын-тай» солун: «ССРЭ-де аш-чем барааннарыга беш дугаар өртек чингелдези» деп эгенин адаанда доктаалды парлаан. «Ромыния либера» солун «Совет Экономиканың чаа чедиш-киннери» деп эгени берген.

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. ССРЭ-де аш-чем барааннарыга өртектер чингелдезиниң дугайында доктаалды ийн хүнде каш-даа удаа дамчыткан.

ФИНЛЯДИЯ

ХЕЛЬСИНКИ. Совет Эвилелинде чаа — сан талазы-биле беш дугаар өртектер чингелдезиниң дугайында меззин демократтыг парламенттер бир дугаар арында улуг эгенин адаанда парлаан.

НОРВЕГИЯ

ОСЛО. «Фрихетен» болгаш «Ар-бейдербладет» солуннар аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң чингедир дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) Төп Комитетиниң доктаалын дугайында меззин парлаан. «Фрихетен» айтып турары болза, чингелде болза, күш-ажылды бүдүрүлгезиниң улгадышкынын, бот-өртектин чингелдезиниң болгаш көдээ ажил-агыйның база үлөтүрүн бүдүрүлгезиниң хемчээлиниң көвүдээниң түңнелинде болган.

ШВЕЦИЯ

СТОКГОЛЬМ. Совет Эвилелинде аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң чингеткениниң дугайында меззин Швецияның телеграф бюрзу дамчыткан.

ДАНИЯ

КОПЕНГАГЕН. «Аш-чем барааннарын үүрмектеп садар күрүне өртектерниң база катат чингедир дугайында» ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш Бүгү-эвилелиниң Коммунист (большевиктер) партиязының доктаалын Данияда Ритсаус Бюро деп телеграф агентлиди парлаан болгаш Данияның радиоун дамчытыр дамчыдылганы кылган.

БЕЛОЯНИСТИ

СОФИЯ. Грецияның хосталазы болгаш хамаарышпас чорун дээш маадырлыг демиселчи Никос Белоянисти болгаш оң эштерин өлүргөн чорук бүгү румын улустун сагыш-сеткилин килекнеткен. Митингилерге, хуралдарга болгаш пардалага ажилчы чоннар болза, афны эрге-чагыраларының болгаш оларның америк чагырыкчыларының ханныг үлгединге удурлашышкынын илередип турарлар.

БЕЛОРУС

МИНСК. Белорусияның амыдыралык болгаш демиселчи үлгелер-чижээ бүгү делегейде тайбың талаалачыларының шимчээшкенин улам күштүлдүрүп кыйгырып турар деп «Скынтей» солун редакциягы чүүлде демдегеп турар.

ПАРЛАЛГАНЫ

Польша агентлигиниң дыннатканын эзуаар алырга, Никос Белоянисти болгаш оң эштерин америк империалисттерниң дужалың эзуаар афны эрге-чагыраларының элдер чорун улусчу Польшаның хей-ниитизиниң ортузунда ханы килек-нээшкенин үндүргөн. Бүгү чуртта хей киж киришкенин митингилер болгаш хуралдар чоруп турар, митингилерниң киржикчилери грек эрге-чагыраларының үлгедилерин эй-не бужар-бак чорук деп чылча шаап шүгүмчүлөп турарлар.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң сессиязы

ОСЛО. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң сессиязының сөөлгү хуралы болган. Хуралга Гордон Шаффер (Англия), Фенсальтеа (Италия), тайбың дээш демиселчилерниң Немес комитетиниң төлээлекчизи Вильман болгаш өскелер-даа чүве чугаалааннар.

Сессияның киржикчилери моон адаанда шийтпирлерни: «Бактериолог дуйына удур» деп эгедиг бүгү делегейниң эр, херэежен чонунга кыйгырыгны, тай-бың дээш шимчээшкенин ээлчег-лиг сорулгаларының талазы-биле нинти резолюцияны, делегейниң улустарының аразына культурулуг харылзаалары хөгжүдөр айтыры-ларының талазы-биле Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретариатына рекомендацияны чангыс үн-биле бадылап үндүргөн.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң ээлчеглиг сессиязының ажылын хадгынан деп чарлаан.

БЕЛОЯНИСТИ БОЛГАШ ООҢ ЭШТЕРИНИ ӨЛҮРГӨННИГЕ ДЕЛЕГЕЙНИҢ УЛУСТАРЫ КИЛЕЦНЕП ТУРАР

БУДАПЕШТ. Грек эрге-чагыраларының американың дужалың эзуаар болгаш оң эштерин өлүргөн Венгрияның ажилчы чоннары килекнээшкенин сеткил-биле дыннааннар. Бүдүрүлгелерге, албан черлеринге болгаш суурларга болгулаан митингилерге ажилчы чоннар грек эрге-чагыраларының ол араатанзыг үлгедилерин бужар-бак чорук кылдыр шүгүмчүлөп турганнар.

СОФИЯ. Грецияның хосталазы болгаш хамаарышпас чорун дээш маадырлыг демиселчи Никос Белоянисти болгаш оң эштерин өлүргөн чорук бүгү болгар улустун килекнээшкенин хайыңдырган.

НИКОС БЕЛОЯНИСТИ АМЫЗЫНГА ЧЕТКЕН ӨЛҮРҮКЧҮЛЕРГЕ КАДЫГ ХЕМЧЕГ ХУДАРЫН НЕГЕП ТУРАП ТЕЛЕГРАМАЛАРЫНЫ БОЛГАРИЯНЫҢ ХЕЙ-НИТИ ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫ КНО-НУП СЕКРЕТАРИАТЫЧЕ ЧОРУДУП ТУРАТ.

БУХАРЕСТ. Никос Белоянисти болгаш оң эштерин өлүргөн чорук бүгү румын улустун сагыш-сеткилин килекнеткен. Митингилерге, хуралдарга болгаш пардалага ажилчы чоннар болза, афны эрге-чагыраларының болгаш оларның америк чагырыкчыларының ханныг үлгединге удурлашышкынын илередип турарлар.

БЕЛОЯНИСТИ АМЫДЫРАЛЫК БОЛГАШ ДЕМИСЕЛИНИҢ ҮЛЕГЕР-ЧИЖЭЭ БҮГҮ ДЕЛЕГЕЙДЕ ТАЙБЫҢ ТАЛААЛАЧЫЛАРЫНЫҢ ШИМЧЭЭШКЕНИН УЛАМ КҮШТҮЛДҮРҮП КИЙГИРЫП ТУРАТ ДЕК «СКЫНТЕЙ» СОЛУН РЕДАКЦИЯГЫ ЧҮҮЛДЕ ДЕМДЕГЕП ТУРАТ.

ПАРЛАЛГАНЫ Польша агентлигиниң дыннатканын эзуаар алырга, Никос Белоянисти болгаш оң эштерин америк империалисттерниң дужалың эзуаар афны эрге-чагыраларының элдер чорун улусчу Польшаның хей-ниитизиниң ортузунда ханы килек-нээшкенин үндүргөн. Бүгү чуртта хей киж киришкенин митингилер болгаш хуралдар чоруп турар, митингилерниң киржикчилери грек эрге-чагыраларының үлгедилерин эй-не бужар-бак чорук деп чылча шаап шүгүмчүлөп турарлар.

Польшаның профвэлдериниң

Соңгу Вьетнамда дайын чорудулгазы

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агентлигиниң Соңгу Вьетнамдан дамчыдып турары болза: Кызыл хем унуун үшкү шериг зонасында хөдөлип чоруп турар Улустун армиязының кезектери мартын 10 хүннерин дургузунда 112 тулчушкуннары чоруткан. Хаобинь кампаниязының чедиш-киннерин улам ынай хөгжүдериңиң сорулаагы-биле ал чоруткан бо тулчушкуннарының үезинде Улустун армиязы дайынын 11 туруштары чок кылган. Өске 17 туруштары бүзээлэн болгаш база 15 туруштардан дайынын үндүр сывырган. Бо кыска хуусааның дургузунда дайынын 424 солдаттары болгаш 6 офицерлери өлүргөн болгаш батылган, 550 солдаттары болгаш офицерлери туруп алган. Шериг чепсэн хунаап алган.

СЭТА-ның прессклишези.

Вьетнамның Демократтыг Республикасы. Вьетнамның Улустун маадырлыг армиязы француз эжелекчилерге удур тулчушкуннары чедишкенин чорудуп турар. Улустун армиязының тийделгелериниң түңнелинде чурттуң девискээриниң 90 ажыг хуузу демократтыг чакаткы холунда туруп турар.

Чурукта: Вьетнамның Улустун армиязының француз эжелекчилерден хунаап алганы артиллерияны колонизаторларга удур угландырып турары.

СЭТА-ның прессклишези.

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустун армиязының Кол командьлалының дыңнады ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустун армиязының Кол командьлалының апрель 1-де мезээлэни болза, фронтларга онза өскерлиш-киннер болбаан. Артиллерия адышкынары болган болгаш разведка отрядтарының үскүлениш-киннери болгулаан.

Апрель 1-де Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының тыял районнарыңе халдаашкынарга кирип турган дайынын дөрт самоледу Улустун армиязының ухар-чүүлү болгаш зениттиг артиллерияы андара аткан.

(СЭТА).

Бразилияның коммунистеринге Луис Карлос Престестиң чагаазы

МОНТЕВИДЕО. Бразилияның коммунист партиязының чингине секретари Луис Карлос Престестиң бразил компартияның кежигүннеринге болгаш оң өнүктүрүнгө коммунист партияның 30 чыл ою-биле холбаштыр чоруткан чагаазын «Ипренса популар» солун парлаан. Бразилияның компартиязынга байыр чедирбишаан, Престес болза, тайбың дээш, чурттуң национал хосталазы дээш демиселге оң канчаар-даа аажок улуг ролон демдегелден. Ылангыя чагаада чугаалап турары болза: «Төрөөн чурттуң америк монополистерге садып, бистин улзувусту дайын кысыкчыларының ханныг сүлээзинче кир тырттары оралдажып турар чагырыкчы бөлүктөр болза, эзулуг патриоттар болур бразил коммунистерни истет суруп турар; бразил коммунистер буржуаз национализмге удур, шовинизмге болгаш төрөөн чуртту чок космополитизмге удур демиселди доктаалып чорудуп келген. Пролетар интернационализмге шыңчы болурунун үезинге, национал хосталазы дээш демисежиң турар улустарың деткириниң үезинге, делегейниң ажилчын шимчээшкенин деткириниң үезинге, тайбын-

(СЭТА).

Индий парламентиниң үстүкү палатазынга сонгулдаларын түңнели

ДЕЛИ. Тускай мезээ эзуаар алырга, индий парламентиниң үстүкү палатазынга — штаттар чөвүлелинге 130 депутаттар сонгу турган. Индияның национал конгрессиниң партиязы 85 мандаттары, компар-

тия болгаш оң эвилелчилери—12 мандаттары, социалист партия—4 мандаттары алган.

Арткан 28 мандаттары өске партиялар болгаш бөлүктөр алганнар.

(СЭТА).

Израилде өртектер улгадышкыны

ТЕЛЬ-АВИВ. Апрельдин 1-ден эгелеп Израилде хлеб, рис, суксунга ижер эзиртпес чүүлдериниң болгаш өске-даа продуктуларын өртектериниң чаа улгадышкынын чоруткан.

(СЭТА).

Будапештиде бүгү-делегейниң хөл шыдыраа маргылдаазы доовулган

Маргылдааның тийлекчизи - ССРЭ-ниң чемпиону П. Керес.

Венгрияның сурагылы шыдыраачы Геза Мароциге турсактааткан оюгу делегейниң хөл шыдыраа маргылдаазы доовулган. Сөөлгү салышкыны апрель бирээде болган. Ол салышкынын түңнели делегейниң шыдыраа нийтели улуг сонургал-биле четкипей манат турган. ССРЭ-ниң чемпиону Пауль Керес бодунун удурланыкчызы Барпаны 38 көш иштиңде уткаш, бирги черин алган.

Совет мастер Геллер О'Келли-биле хайым кылдыр ойнааш, тийлекчиден чартык сан чыдып калган.

Үш, дөрт болгаш беш дугаар черлерни кымнар эжээлери билдинмес арткан турган. Ооң түңнели Ботвинник — Пильник, Бенко — Штальберг болгаш Гербен —

Смыслов оларның чедир ойнаваан салышкынары төнерге тодаргай-латанар турган.

Төндүр ойнагынаан салышкынары апрель 2-де катат үргүлчүлээн. Делегей чемпиону М. Ботвинник, совет гроссмейстер В. Смыслов боттарының удурланыкчыларын уткаштар.

Ынчангаш бирги чери ССРЭ-ниң чемпиону П. Керес, ийги чери совет мастер Геллер; үш, дөрт болгаш беш дугаар черлерни делегей чемпиону М. Ботвинник, совет гроссмейстер В. Смыслов, гроссмейстер Штальберг (Швеция) үлешкенер.

Советниң хөл шыдыраа школазы база бир улуг чаа чедишкенин чедип алган.

(СЭТА).

Харысагалыг редакторнун оралакчызы Д. О. БЕГЗИ.

1952 чылда областың «Шын» солунунун чагылгазын хүлөөп алыры үргүлчүлөп турар.
ЧАГЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ:
Чылда 60 рубль, чартык чылда 30 рубль, үш айда 15 рубль.
Неделяда 5 үнер.
Чагылганы Тыва областың бүгү харылзаа конторалары, салбырлары болгаш агентилери хүлөөп ап турар.
ОЛ ҮШКАШ ОБЛАСТЫҢ «ТУВИНСКАЯ ПРАВДА», «МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ — ТЫВАНЫ АНЫЯКТАРЫ», «СЫЛДЫСЧЫГАШ»
солуннарының чагылгаларын хүлөөп ап турар.
СОЮЗПЕЧАТЬ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: Шетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысагалыг редакторнун 3—62; харысагалыг редакторнун оралакчызының, партия амыдыралык кудумчура болгаш урар-чүүд кылдырларын 3—88; харысагалыг секретарьның 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажил-агый, үлөтүр болгаш транспорт, чагаа килдиктериниң 3—68; иштике информация, бухгалтерияның 3—65

Б00947. Облүүкүсүмүз тивографиясы